

John Stuart Mill's Political Thought: On Prevention against Tyranny of the Majority****

Saksit Karlers*

Pisan Mukdaratsami**

Wararak Chalernpuntasak***

Abstract

This paper aims to provide an understanding of John Stuart Mill's Political Thought: On the Preventive Approach against Tyranny of The Majority. This research applied a political philosophy method, namely, a textual analysis. The findings are that Mill's tyranny of the majority is a situation in which the majority oppresses or violates liberty of the minority, in two ways: (1) Tyranny of the majority that operates through laws (2) Social tyranny, tyranny of the majority that operates through prevailing opinions and feelings. Mill regarded with trepidation, tyranny of the majority as one of the evils in a democratic society. So to prevent tyranny of the majority, Mill argued that individuals, societies and states have to share and uphold in practice following principles. They are: principles of (1) utility (2) individual liberty (3) toleration (4) harm to others (5) participation (6) representative government and (7) decentralization and local government.

Keywords: John Stuart Mill, tyranny of the majority, liberty, democracy

*Ph.D. candidate, Doctor of Political Science Program, School of Political Science, Sukhothai Thammathirat Open University, Moo 9, Bangpood Sub-District, Pakkret District, Nonthaburi 11120. Email: saksitkarlers@gmail.com

**Dissertation advisor and Associate Professor, Ph.D., School of Political Science, Sukhothai Thammathirat Open University, Moo 9, Bangpood Sub-District, Pakkret District, Nonthaburi 11120. Email: dionysussiam@gmail.com

***Dissertation co-advisor and Associate Professor, Ph.D., School of Political Science, Sukhothai Thammathirat Open University, Moo 9, Bangpood Sub-District, Pakkret District, Nonthaburi 11120. Email: wararak71@yahoo.com

****This article a part of dissertation on "John Stuart Mill's Political Thought: On the Preventive Approach against Tyranny of The Majority in Liberal Democracy", a dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Political Science, School of Political Science, Sukhothai Thammathirat Open University and this dissertation is supported by The Office of the Constitutional Court.

Received February 25, 2021; Revised April 1, 2021; Accepted January 3, 2022

ความคิดทางการเมืองของจอห์น สจ๊วต มิลล์: ว่าด้วยแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้าง
มาก****

ศักดิ์สิทธิ์ ชารเลิศ*

พิศาล มุกดาวิเศษ**

วรารักษ์ เณิมพันธุ์ศักดิ์***

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ได้นำเสนอความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองของ John Stuart Mill ว่าด้วยแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก โดยใช้วิธีการศึกษาแบบปรัชญาการเมือง ผ่านการวิเคราะห์ตีความด้วยอย่างละเอียด ผลการศึกษาพบว่าทรราชของเสียงข้างมาก ในทัศนะของ Mill คือสถานะที่คนฝ่ายเสียงข้างมากในสังคมกดขี่หรือละเมิดเสรีภาพของคนฝ่ายเสียงข้างน้อยในสังคม ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ (1) ทรราชของเสียงข้างมากโดยกฎหมาย (2) ทรราชของเสียงข้างมากโดยสังคม หรือทรราชของเสียงข้างมากโดยมติความคิดเห็นและอารมณ์ความรู้สึกที่แพร่หลายของคนส่วนใหญ่ในสังคม Mill หวาดกลัวทรราชของเสียงข้างมาก และถือว่ามันเป็นความชั่วร้ายประการหนึ่งในสังคมประชาธิปไตย ดังนั้นเพื่อป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก Mill จึงเสนอว่าปัจเจกบุคคล สังคม และรัฐ ต้องมีหลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งได้แก่ (1) หลักแห่งอรรถประโยชน์ (2) หลักแห่งเสรีภาพของปัจเจกบุคคล (3) หลักแห่งขันติธรรม (4) หลักแห่งความเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น (5) หลักแห่งการมีส่วนร่วม (6) หลักแห่งการปกครองแบบมีตัวแทน และ (7) หลักแห่งการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น

คำสำคัญ : จอห์น สจ๊วต มิลล์, ทรราชของเสียงข้างมาก, เสรีภาพ, ประชาธิปไตย

*นักศึกษานิพนธ์เอก หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หมู่ที่ 9 ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 อีเมล saksitkarlers@gmail.com

**อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์หลักและรองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หมู่ที่ 9 ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 อีเมล dionysussiam@gmail.com

***อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ร่วมและรองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หมู่ที่ 9 ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 อีเมล wararak71@yahoo.com

****บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “ความคิดทางการเมืองของจอห์น สจ๊วต มิลล์: ว่าด้วยแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมากในเสรีนิยมประชาธิปไตย” ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และได้รับทุนสนับสนุนดุษฎีนิพนธ์จากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ได้รับบทความ 25 กุมภาพันธ์ 2564; แก้ไขปรับปรุง 1 เมษายน 2564; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 3 มกราคม 2565

บทนำ

John Stuart Mill (ค.ศ. 1806-1873)¹ เกิดที่เมืองลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นบุตรชายคนโตของนักคิด นักปรัชญาการเมืองนามว่า James Mill (ค.ศ. 1773-1863) เป็นลูกศิษย์คนสำคัญของนักคิด นักปรัชญาการเมืองนามว่า Jeremy Bentham (ค.ศ. 1748-1832) พวกเขาได้ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มที่ชื่อ The Philosophical Radicals (กลุ่มหัวรุนแรงหรือหัวก้าวหน้าทางปรัชญา) ขึ้นในอังกฤษ (Rosen 2011, 257-294; Smith 2008; Jones 2008) โดยมีปรัชญาอรรถประโยชน์นิยม (utilitarianism) เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนสังคมและการเมือง (Sills 1968, 224-236; Frey 2005, 2401-2403; Smart 2006, 603-611; Batten 2010, 200-201)

Mill เป็นนักคิด นักปรัชญาการเมืองที่ได้รับการชื่นชมและยกย่องว่ามีอิทธิพลทางความคิดทางการเมืองและสังคมมากที่สุดในศตวรรษที่ 19 เขามีบทบาทสำคัญต่อทั้งปรัชญาศีลธรรมและปรัชญาการเมือง มีบทบาทสำคัญในการปกป้องทั้งเสรีนิยมและประชาธิปไตยทั้งในเชิงปรัชญาและในเชิงปฏิบัติ นักเสรีนิยมและนักประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 20 ต่างก็มีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า Mill คือผู้นำทางความคิดของพวกเขาแทบทั้งสิ้น (Cowling 1963; Ellery 1964; Ryan 1974; Skorupski 1998; Miller 2010)

Mill ชื่นชอบชีวิตการเป็นนักคิด นักปรัชญาการเมืองเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ Mill เองได้เคยกล่าวไว้ว่า **“เป็น Socrates² ที่ไม่มีความพอใจหรือไม่มีความสำราญรื่นรมย์ ดีกว่าการเป็นคนโง่เขลาที่มีความพอใจหรือความสำราญรื่นรมย์”** (It is better to be Socrates dissatisfied than a fool satisfied.) (Mill 1991c, 140) Mill ชื่นชมและยกย่อง Socrates เป็นอย่างยิ่ง ดังปรากฏชัดเจนในงานเขียนของเขาที่ชื่อ *On Liberty* และ *Utilitarianism* ขณะเดียวกัน Mill เองก็ได้รับการชื่นชมและยกย่องจากนักคิด นักปรัชญาการเมืองรุ่นหลังเช่นกันว่า Mill เปรียบเสมือน Socrates แห่งอังกฤษ (Demetriou and Loizeides 2013)

¹ สำหรับชีวประวัติของ Mill โปรดดูเพิ่มเติมในงานเขียนที่ชื่อ *The Collected Works of John Stuart Mill, Volume I - Autobiography and Literary Essays* (ค.ศ. 1981) ซึ่งมี John M. Robson และ Jack Stillinger เป็นบรรณาธิการ และมี Lord Robbins เป็นผู้เขียนคำนำ

² Socrates เป็นนักคิดชาวกรีกโบราณ ผู้ถูกยกย่องให้เป็นบิดาแห่งปรัชญาการเมือง เกิดและมีชีวิตอยู่ในช่วงก่อนปี ค.ศ. 470-399 (B.C.E.)

ทั้งนี้ Mill เป็นนักคิด นักปรัชญาการเมืองที่มีความกังวลสนใจต่อปัญหาเรื่อง “ทรราช” (tyranny)³ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทรราชของเสียงข้างมาก” (the tyranny of the majority)⁴ กล่าวคือในทัศนะของ Mill ต่อทรราชของเสียงข้างมากคือสภาวะที่คนฝ่ายเสียงข้างมากในสังคมกดขี่หรือละเมิดเสรีภาพของคนฝ่ายเสียงข้างน้อยในสังคม ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ

1. ทรราชของเสียงข้างมากโดยกฎหมาย ซึ่งมักจะกระทำผ่านสถาบันการเมืองต่าง ๆ ของรัฐ
2. ทรราชของเสียงข้างมากโดยสังคม หรือทรราชของเสียงข้างมากโดยมติความคิดเห็นและอารมณ์ความรู้สึกที่แพร่หลายของคนส่วนใหญ่ในสังคม

สาเหตุที่ Mill มีความกังวลสนใจต่อปัญหาเรื่องทรราชของเสียงข้างมากเป็นพิเศษ เพราะเขาเห็นว่าทรราชของเสียงข้างมากเป็นทรราชประเภทที่มนุษยชาติหลีกเลี่ยงได้ยากกว่าทรราชประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะทรราชของเสียงข้างมากโดยสังคม หรือทรราชของเสียงข้างมากโดยมติความคิดเห็นและอารมณ์ความรู้สึกที่แพร่หลายของคนส่วนใหญ่ในสังคม ที่เขาเห็นว่าเป็นทรราชของเสียงข้างมากประเภทที่มนุษยชาติหลีกเลี่ยงได้ยากที่สุด (Mill 1991b, 5-19, 29-61)

³ ในทัศนะของ Mill โฉมหน้าความเป็น “ทรราช” (tyranny) นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีพลวัตตามปริมาณหรือจำนวนของผู้เป็นทรราช ไม่ว่าจะเป็นทรราชโดยบุคคลคนเดียว (the one) หรือทรราชโดยคณะบุคคล (the few) หรือทรราชโดยคนส่วนใหญ่หรือคนฝ่ายเสียงข้างมาก (the many)

⁴ คำว่า “tyranny of the majority” หรือ ทรราชของเสียงข้างมาก เป็นคำที่ปรากฏขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1787 ในบทที่ 1 ว่าด้วยเรื่อง Marchamont Nedham: the Right Constitution of a Commonwealth Examined ของหนังสือที่ชื่อ *A Defence of the Constitutions of Government of the United States of America* ของนักคิดทางการเมืองและประธานาธิบดีคนที่ 2 ของสหรัฐอเมริกาชื่อว่า John Adams (ค.ศ. 1735-1826) ต่อมาในปี ค.ศ. 1788 นักคิดทางการเมืองและประธานาธิบดีคนที่ 4 ของสหรัฐอเมริกาชื่อว่า James Madison (ค.ศ. 1751-1836) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง tyranny of the majority ไว้ในทำนองเดียวกัน ในบทความลำดับที่ 10 ของงานเขียนที่ชื่อ *The Federalist Papers* แม้ในบทความดังกล่าวจะไม่ได้มีคำว่า “tyranny of the majority” ปรากฏอยู่โดยตรงไปตรงมาก็ตาม ต่อมาคำว่า “tyranny of the majority” ได้ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนอีกครั้งในปี ค.ศ. 1835 และ 1840 ในหนังสือที่ชื่อ *Democracy in America* (เล่มแรกตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1835 และเล่มที่สองตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1840) ของนักคิด นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศสชื่อว่า Alexis de Tocqueville (ค.ศ. 1805-1859) ต่อมาจึงได้ปรากฏอย่างชัดเจนและละเอียดขึ้นอีกครั้งในปี ค.ศ. 1859 ในหนังสือที่ชื่อ *On Liberty* ของ John Stuart Mill (Darity 2008, 478-479; Bartels and Hamot 2016, 235-237) ทั้งนี้นิยามของคำว่าทรราชของเสียงข้างมาก ในทัศนะของ Adams, Madison และ Tocqueville คือสภาวะที่คนฝ่ายเสียงข้างมากในสังคมกดขี่หรือละเมิดเสรีภาพของคนฝ่ายเสียงข้างน้อยในสังคม ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในรูปแบบทรราชของเสียงข้างมากโดยกฎหมาย ที่กระทำผ่านสถาบันการเมืองต่าง ๆ ของรัฐ Mill เห็นด้วยกับนิยามดังกล่าว แต่สำหรับ Mill คำว่าทรราชของเสียงข้างมาก นั้นหมายรวมถึงทรราชของเสียงข้างมากโดยสังคม หรือทรราชของเสียงข้างมากโดยมติความคิดเห็นและอารมณ์ความรู้สึกที่แพร่หลายของคนส่วนใหญ่ในสังคมด้วย ดังนั้นนิยามคำว่าทรราชของเสียงข้างมาก ของ Mill จึงมีความชัดเจน ละเอียด และลึกซึ้งกว่านักคิด นักปรัชญาการเมืองคนอื่น ๆ ดังที่ Mill ได้ชี้ให้เห็นว่าทรราชของเสียงข้างมาก มีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ 1. ทรราชของเสียงข้างมากโดยกฎหมาย และ 2. ทรราชของเสียงข้างมากโดยสังคม

ดังที่ Mill ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อสังคมกลายเป็นทรวาซเสียเอง กล่าวคือเมื่อสังคมร่วมกันใช้อำนาจรวม หมูในฐานะอำนาจของเสียงข้างมากกดขี่หรือละเมิดเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นอำนาจที่ปัจเจก บุคคลต้านทานหรือหลีกเลี่ยงได้ยากยิ่งกว่าการกดขี่หรือการละเมิดเสรีภาพโดยทรวาซประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้ก็ เพราะทรวาซโดยสังคมจะสามารถแทรกซึมลึกเข้าไปในส่วนต่าง ๆ ของชีวิตปัจเจกบุคคลได้มากกว่าทรวาซ ประเภทอื่น ๆ จนสามารถบังคับให้จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคลต้องตกเป็นทาสรับใช้ของคนส่วนใหญ่ใน สังคมอย่างไรทางเลือก ดังนั้นการป้องกันการกดขี่หรือการละเมิดเสรีภาพจากรัฐบาลทรวาซ (ซึ่งอาจอยู่ใน รูปของทรวาซโดยคนคนเดียว หรือทรวาซโดยคณะบุคคล) นั้น ยังไม่เพียงพอต่อการมีชีวิตที่ดีและก้าวหน้า ของมนุษยชาติ หากแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษยชาติจะต้องป้องกันการกดขี่หรือการละเมิดเสรีภาพ จากทรวาซทางสังคมได้ด้วย ซึ่งมักจะปรากฏออกมาในรูปของทรวาซของเสียงข้างมากโดยมิตติความคิดเห็น และอารมณ์ความรู้สึกที่แพร่หลายของคนส่วนใหญ่ในสังคม และมักจะกำหนดให้ความคิดและแบบแผน แห่งการกระทำของคนส่วนใหญ่ในสังคมกลายเป็นกฎเกณฑ์ในการควบคุมความประพฤติของปัจเจก บุคคลในสังคม ซึ่งไม่เว้นแม้แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยหรือเห็นต่างกับความคิดและแบบแผนดังกล่าว และในที่สุด สังคมเช่นนี้ก็จะกลายเป็นสังคมที่คอยหยุดยั้งการเจริญเติบโตทางความคิดของปัจเจกบุคคลผู้เป็นสมาชิก ของสังคมเอง เพราะมันจะทำลายการก่อร่างสร้างตัวของปัจเจกบุคคลได้ก็ตามที่มีความคิดและการกระทำ ที่ไม่สอดคล้องกับคนส่วนใหญ่ในสังคม และมันจะบังคับให้ปัจเจกบุคคลทุกคนต้องดำเนินชีวิตไปตาม ความคิดและแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นคนกำหนดเท่านั้น (Mill 1991b, 8-9)

Mill ได้ยกตัวอย่างผลร้ายอันเกิดจากทรวาซของเสียงข้างมากให้มนุษยชาติได้ระลึกถึง นับแต่ยุค สมัยกรีกโบราณเป็นต้นมา เช่น กรณีความไม่ยุติธรรมในความตายของ Socrates ผู้เป็นนักคิด ผู้เป็นบิดา แห่งปรัชญาการเมือง ผู้เป็นปัญญาชนคนสำคัญของโลกที่เคยมีชีวิตอยู่ในเมืองเอเธนส์แห่งยุคสมัยของ อารยธรรมกรีกโบราณ ซึ่งเป็นสังคมที่ไม่ได้ปราศจากซึ่งศีลธรรมจรรยาแต่อย่างใด แต่คนส่วนใหญ่ในสังคม กลับให้โทษต่อ Socrates จนถึงแก่ความตาย ด้วยข้อกล่าวหาที่ว่า Socrates มีความคิดเห็นในเรื่องศาสนา และศีลธรรมจรรยาต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม (Mill 1991b, 29) และข้อกล่าวหาในลักษณะดังกล่าว ก็ถูกนำมาใช้เช่นเดียวกับ Jesus Christ⁵ ผู้เป็นศาสดาแห่งศาสนาคริสต์ จนถึงแก่ความตาย ซึ่งเกิดขึ้นใน สังคมที่ชาวยิวเป็นคนส่วนใหญ่ขณะนั้น (Mill 1991b, 29-30)

ในทำนองเดียวกัน ในอดีตสังคมอังกฤษก็เคยมีกฎหมายห้ามประชาชนทำงานในวันซับบาธ (Sabbath)⁶ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีรากฐานมาจากความเชื่อทางศาสนาและอารมณ์ความรู้สึกของคนส่วน

⁵ Jesus Christ หรือ พระเยซูคริสต์ เป็นพระนักบุญชาวยิว เป็นศาสดาหรือผู้ก่อตั้ง (founder) ศาสนาคริสต์

⁶ วันซับบาธ (Sabbath day) เป็นวันสำคัญทางศาสนายิวและศาสนาคริสต์ คำว่า ซับบาธ มาจากภาษาฮีบรู แปลว่า พัก โดยมีความเชื่อในเรื่องนี้ว่าพระเจ้าทรงสร้างโลก 6 วัน และทรงพักในวันที่ 7 เพื่อให้มนุษย์ได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ถือเป็นวัน บริสุทธิ์ห้ามทำกิจกรรมใด ๆ ได้ถือว่าวันนี้เป็นวันพักผ่อน เป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ ให้ทำกิจกรรมที่ถวายแด่พระเจ้า เช่น การ อธิษฐาน การอ่านพระคัมภีร์ หรือการขอบคุณพระเจ้า เป็นต้น โดยชาวยิวและชาวคริสต์มักจะกำหนดให้เป็นวันอาทิตย์

ใหญ่ในสังคม กฎหมายดังกล่าวนี้ขาดความเป็นธรรมต่อคนบางกลุ่มที่จำเป็นต้องทำงานในวันดังกล่าว ขาดความเป็นธรรมต่อคนที่ขยันขันแข็งในการทำงาน โดยเฉพาะงานที่ปัจเจกบุคคลใดก็ตามได้เลือกด้วย ตัวของเขาเองว่ามีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของเขา ซึ่งมีได้ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้อื่นแต่อย่างใด เช่น งานบริการให้ความบันเทิงแก่ผู้อื่น (Mill 1991b, 100-101) โดยเฉพาะชาวพิวริตัน (Puritans) ที่มักจะมีการ ห้ามปรามหรือควบคุมกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อความบันเทิง (amusements) ทั้งในระดับสาธารณะและในระดับส่วนตัวของปัจเจกบุคคล กล่าวคือที่ใดก็ตามที่ชาวพิวริตันที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ (Protestant) เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม พวกเขาจะห้ามปรามหรือควบคุมกิจกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อความบันเทิง เช่น การเล่นดนตรี การเดินรำ โรงละคร มหรสพ สถานเริงรมย์ เป็นอาทิ (Mill 1991b, 96-97)

อนึ่ง การที่ Mill เกิดและมีชีวิตอยู่ในยุคแห่งการพัฒนาระบบอุตสาหกรรม ยุคแห่งการเรียกร้องประชาธิปไตย การปฏิรูประบบรัฐสภา ระบบผู้แทน สิทธิในการเลือกตั้ง การต่อต้านการแบ่งแยกทางชนชั้น มีกฎหมายสำคัญ ๆ เพื่อการปฏิรูปในเรื่องดังกล่าวหลายฉบับ ส่งผลให้ประชาชนคนชั้นล่างซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมมีสิทธิและอำนาจต่อรองทางสังคมและการเมืองมากขึ้น บริบทแวดล้อมดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของ Mill ไม่น้อย ดังที่ Mill ได้ชี้ให้เห็นว่าภายใต้บริบทแวดล้อมแบบใหม่ที่ผู้คนในยุคสมัยของเขาต้องเผชิญ ที่ความคิดเห็นและอารมณ์ความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้มีอำนาจต่อรองทางสังคมและการเมืองมากขึ้น อาจไม่ใช่สิ่งที่น่าพึงปรารถนาต่อมนุษยชาติไปเสียทั้งหมด เพราะในบางกรณี อำนาจของคนส่วนใหญ่ในสังคมอาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเอง (Bobbio 2005, 63-66 ; Capaldi 2006, 1512)

ดังนั้น เพื่อหาทางออกให้แก่สังคมประเทศที่กำลังเผชิญกับปัญหาเรื่องพระราชของเสียงข้างมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษางานเขียนที่เป็นตัวบทปรัชญาการเมืองของ Mill อย่างละเอียดว่า Mill มีแนวทางในการป้องกันพระราชของเสียงข้างมากอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการป้องกันพระราชของเสียงข้างมากในทัศนะของ Mill

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method research) การวิจัยเอกสาร (documentary research) ใช้แนวการศึกษาเชิงปรัชญาการเมือง (political philosophy) กล่าวคือเป็นการเน้นศึกษาความคิดทางการเมืองของนักคิด นักปรัชญาการเมืองจากงานเขียนที่นักคิด นักปรัชญาการเมืองได้เขียนขึ้น โดยงานเขียนที่นักคิด นักปรัชญาการเมืองได้เขียนขึ้นถือเป็นตัวบทสำคัญในเชิงปรัชญาการเมือง ดังนั้นการศึกษานี้จึงเน้นที่จะจำกัดการศึกษาอยู่ที่ตัวบทของนักคิด ผ่านการตั้งคำถามและตอบคำถามอย่างมีเหตุมีผลและเป็นระบบ โดยอาจจะมิได้พิจารณาถึงบริบทแวดล้อมแห่งยุคสมัยของนัก

คิด ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ว่าส่งผลต่อความคิดทางการเมืองของนักคิดอย่างไรเท่าใดนัก (Plamenatz 1963, ix-xxii)⁷ ทั้งนี้แนวการศึกษาเชิงปรัชญาการเมืองต้องอาศัยการวิเคราะห์ตีความด้วยบทอย่างละเอียด (close textual analysis) กล่าวคือเป็นการเน้นทำความเข้าใจความคิดทางการเมืองของนักคิดผ่านงานเขียนที่นักคิดเขียนขึ้นมาเอง เพื่อหาความหมายที่นักคิดพยายามจะสื่อถึงผู้อ่าน โดยพิจารณาจากคำจำกัดความและคำอธิบายที่ปรากฏในงานเขียนของนักคิดอย่างละเอียด

เหตุผลของการเลือกใช้แนวทางการศึกษาดังกล่าว คือเพื่อให้มีความสอดคล้อง เหมาะสม และตอบเจตนาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ที่สุด กล่าวคือสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้มุ่งที่จะสืบค้นว่านักคิดคนใดมีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของ Mill อย่างไร ไม่ได้มุ่งที่จะเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของ Mill กับนักคิดคนใด ไม่ได้มุ่งที่จะศึกษาความคิดทางการเมืองทั้งหมดของ Mill และไม่ได้มุ่งศึกษาความคิดทางการเมืองของ Mill ที่มีต่อบริบททางการเมืองในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่การวิจัยในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาความคิดทางการเมืองของ Mill อย่างมีประเด็นเฉพาะเจาะจง นั่นคือประเด็นเรื่องแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก โดยที่ผู้วิจัยจะพยายามเข้าใจ Mill ให้ได้อย่างที่ Mill เข้าใจตัวเอง หรือผู้วิจัยจะพยายามเข้าใจ Mill ให้ได้มากกว่าที่ Mill เข้าใจตัวเอง และเพื่อให้สามารถบรรลุถึงทำความเข้าใจ (understanding) ในลักษณะดังกล่าวได้ ผู้วิจัย

⁷ John Plamenatz นักวิชาการด้านปรัชญาการเมืองชาวอังกฤษ ได้เสนอไว้ในบทนำของงานเขียนที่ชื่อ *Man and Society: A Critical Examination of Some Important Social and Political Theories from Machiavelli to Marx* (ค.ศ. 1963) ว่าแนวทางการศึกษาความคิดทางการเมือง (political thought) นั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 แนวทาง ได้แก่ 1. แนวการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง (history of political thought) กล่าวคือเป็นการเน้นสืบค้นให้เห็นว่านักคิดคนหนึ่งมีอิทธิพลทางความคิดทางการเมืองต่อนักคิดอีกคนหนึ่งอย่างไร เช่น นักคิดก่อนหน้า หรือนักคิดร่วมสมัยเดียวกันมีอิทธิพลทางความคิดทางการเมืองต่อนักคิดที่เรากำลังศึกษาอยู่อย่างไร มีความคิดที่เหมือนหรือต่างกันอย่างไร และการศึกษาแนวนี้จะให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพบริบทแวดล้อมแห่งยุคสมัยของนักคิด ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ว่าส่งผลต่อความคิดทางการเมืองของนักคิดอย่างไร 2. แนวการศึกษาเชิงทฤษฎีการเมือง (political theory) กล่าวคือเป็นการเน้นทำความเข้าใจความคิดทางการเมืองของนักคิด ผ่านการแสวงหาความหมายของถ้อยคำหรือคำศัพท์ที่นักคิดใช้ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่านักคิดสามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบหรือไม่ มีตรรกะที่หละหลวมหรือไม่ อย่างไร จนสามารถวิพากษ์วิจารณ์ความคิดทางการเมืองของนักคิดได้ ทั้งนี้การกล่าวถึงบริบทแวดล้อมแห่งยุคสมัยของนักคิด ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ว่าส่งผลต่อความคิดทางการเมืองของนักคิดอย่างไรนั้น เป็นเพียงส่วนเสริมเฉพาะจุดที่ต้องการขยายความให้มีความชัดเจนมากขึ้น และ 3. แนวการศึกษาเชิงปรัชญาการเมือง (political philosophy) ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น อย่างไรก็ตาม Plamenatz ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นแนวการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง เชิงทฤษฎีการเมือง หรือเชิงปรัชญาการเมือง ไม่มีแนวทางการศึกษาแบบใดจะสามารถอ้างได้ว่าดีไปกว่ากันหรือมีความถูกต้องไปกว่ากัน ทั้งนี้ก็เพราะแนวทางการศึกษาในแต่ละแบบนั้น ย่อมสามารถให้คุณค่าที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขึ้นอยู่กับว่าผู้ศึกษามีความถนัดและสนใจในแนวทางการศึกษาแบบใดด้วย ความแตกต่างของความถนัดและความสนใจของผู้ศึกษาดังกล่าวนี้อาจถือได้ว่าเป็นการแบ่งงานกันทำตามความถนัดและความสนใจทางวิชาการของผู้ที่สนใจศึกษาด้านความคิดทางการเมืองนั่นเอง

จำเป็นต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์แห่งการตีความ (hermeneutics) เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา ดังที่ Hans-Georg Gadamer (1976, 57) นักคิด นักปรัชญาชาวเยอรมัน ได้กล่าวไว้ว่า การตีความ คือการทำความเข้าใจต่อแก่นสารของตัวบทด้วยความเข้าใจของเราเองในฐานะผู้ตีความ แล้วสื่อความหมายออกมาด้วยภาษาของเราเอง ดังนั้นความเข้าใจจึงขึ้นอยู่กับ การตีความของเรา ขณะที่การตีความและความเข้าใจของเราจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเราที่มีต่อโลก นอกจากนี้ Gadamer (1988, 389) ยังกล่าวอีกว่า ภาษาคือสื่อกลางที่ทำให้เกิดความเข้าใจผ่านการตีความ

สำหรับเอกสารตัวบท ผู้วิจัยเน้นใช้เอกสารชั้นต้น (primary text) ซึ่งเป็นเอกสารที่ Mill เป็นผู้เขียนขึ้นมาเอง มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่งานเขียนเรื่อง *On Liberty* (ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1859) *Considerations on Representative Government* (ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1861) และ *Utilitarianism* (ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1863) โดยผู้วิจัยใช้ตัวบทจากฉบับที่ John Gray นักวิชาการด้านปรัชญาการเมืองชาวอังกฤษ เป็นบรรณาธิการรวบรวมและเขียนคำนำ ภายใต้งานที่ชื่อ *On Liberty and Other Essays* ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1991 จัดพิมพ์โดย Oxford University Press นอกจากนี้ผู้วิจัยยังศึกษาเอกสารชั้นรอง (secondary text) เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถเข้าใจและอธิบายขยายความส่วนที่เป็นข้อค้นพบให้กระจ่างชัดมากขึ้น

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ตีความตัวบทที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนเอกสารชั้นรองที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า Mill มีหลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก ดังนี้

1. หลักแห่งอรรถประโยชน์ในฐานะแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก (The principle of utility as the preventive approach against tyranny of the majority)

Mill เกิดและเติบโตมาในชุมชนนักคิด นักปรัชญาอรรถประโยชน์นิยม (utilitarianism)⁸ และได้รับอิทธิพลทางความคิดด้านปรัชญาอรรถประโยชน์นิยมจากบิดาและครูของเขาโดยตรง ดังนั้น Mill จึงให้ความสำคัญกับแนวคิดและแนวปฏิบัติแบบอรรถประโยชน์นิยมเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น “หลักอรรถประโยชน์” (principle of utility) จึงเป็นหลักการอ้างอิงสูงสุดในการดำเนินชีวิตและการมองโลกของ Mill ความคิดดังกล่าวปรากฏชัดเจนใน Utilitarianism (Mill 1991c) ของเขา

ดังที่ Mill (1991c, 137) ได้กล่าวไว้ว่า “หลักความเชื่อที่ยอมรับว่าอรรถประโยชน์หรือหลักความสุขที่มากที่สุดเป็นพื้นฐานของศีลธรรมนั้นถือว่าการกระทำทั้งหลายย่อมถูกต้องหากมีแนวโน้มที่ส่งเสริมความสุข ย่อมผิดหากมีแนวโน้มที่จะผลิตสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความสุขออกมา” (The creed which accepts as the foundation of morals, Utility, or the Greatest Happiness Principle, holds that actions are right in proportion as they tend to promote happiness, wrong as they tend to produce the reverse of happiness.)

ในทัศนะของ Mill แนวคิดและแนวปฏิบัติแบบอรรถประโยชน์นิยมของเขานั้นช่วยป้องกันทรราชของเสียงข้างมากได้ กล่าวคือหลักแห่งอรรถประโยชน์ หมายถึง หลักการที่ยึดถือว่าเป้าหมายสูงสุดในชีวิตมนุษย์ คือ “ความสุข” (happiness) ดังนั้นการกระทำที่ดีคือการกระทำที่จะส่งผลให้เกิดความสุข ในฐานะที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ ขณะที่การกระทำที่ไม่ดี คือ การกระทำที่ส่งผลให้เกิดความทุกข์ ใน

⁸ “Utilitarianism” หรือ อรรถประโยชน์นิยม ตามนิยามของ Jeremy Bentham ผู้ก่อตั้งสำนักคิดนี้ หมายถึง แนวคิดที่ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่ามนุษย์โดยธรรมชาตินั้นต้องการจะมีชีวิตที่มีความสุขและปราศจากความทุกข์ เป้าหมายในชีวิตมนุษย์คือการแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ เพราะธรรมชาติได้กำหนดให้มนุษย์ต้องตกอยู่ภายใต้การกำกับของอำนาจที่ยิ่งใหญ่ 2 อย่าง คือ “ความเจ็บปวด” (pain) และ “ความพอใจหรือความสำราญรื่นรมย์” (pleasure) มีเพียงอำนาจของ 2 อย่างนี้เท่านั้น ที่ทำให้มนุษย์รู้ว่ามีอะไรควรกระทำอะไรและกำหนดสิ่งที่มนุษย์จะกระทำ ทั้งนี้คำว่า “ความสุข” (happiness) ก็คือการมีความพอใจหรือความสำราญรื่นรมย์และไม่มีความเจ็บปวดใด ๆ หรือหากมีความเจ็บปวดอยู่ด้วย ก็ต้องมีในปริมาณที่น้อยที่สุด และ “อรรถประโยชน์ (utility) ก็หมายถึง สิ่งที่น่าไปสู่ผลได้ ผลประโยชน์ ความพอใจ ความดี หรือความสุขต่าง ๆ ตลอดจนการป้องกันเกิดขึ้นของความเสียหาย ความเจ็บปวด ความชั่วร้าย หรือความทุกข์ต่าง ๆ (Bentham 2000, 14-15) อย่างไรก็ตาม Bentham ไม่ได้แบ่งแยกความสุขชั้นสูงกับความสุขชั้นต่ำออกจากกันเหมือน Mill เช่น ถ้าการกินอาหารอร่อยถูกปากกับการอ่านหนังสือเพื่อยกระดับจิตวิญญาณและสติปัญญาสามารถสร้างปริมาณความสุขแก่ผู้คนได้เท่ากัน การกินกับการอ่านก็ดีพอ ๆ กัน เป็นอาทิ แต่สำหรับ Mill ความสุขทางกายถือว่าเป็นความสุขชั้นต่ำ ไม่ว่าจะมีความมากมายเพียงใด ก็ดีเทียบไม่ได้กับความสุขทางจิตวิญญาณและสติปัญญาที่ถือว่าเป็นความสุขชั้นสูง เพราะคุณภาพของผลที่เกิดขึ้นจากความสุขชั้นสูงมีคุณค่าต่อมนุษย์มากกว่าความสุขชั้นต่ำนั่นเอง ตระกะที่แตกต่างในทางกาวหนานี้เอง ที่ Mill นำไปพัฒนาเป็นแนวคิดในการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น

ฐานะที่เป็นการกระทำที่อยู่ตรงข้ามกับความทุกข์ โดยในทัศนะของ Mill หลักการสูงสุดในการจำแนกแยกแยะหรือตัดสินว่าการกระทำใดดีหรือไม่ดีมาน้อยกว่ากันนั้น คือ หลักแห่งอรรถประโยชน์ ซึ่งเป็นหลักการที่ยึดถือว่าการกระทำที่ดีที่สุดคือการกระทำที่จะส่งผลให้เกิด “ความสุขที่มากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุด” (the greatest happiness of the greatest number) กล่าวคือให้ประเมินค่าของการกระทำจากผลของการกระทำที่จะมีต่อคนจำนวนมากที่สุดในสังคม ทั้งนี้การประเมินค่าของการกระทำอันจะส่งผลให้เกิดความสุข เพื่อหาการกระทำอันจะส่งผลให้เกิดความสุขที่มากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุดนั้น Mill เสนอว่าจะต้องประเมินค่าทั้งในเชิงปริมาณ (quantity) และเชิงคุณภาพ (quality) โดยเหตุที่ต้องประเมินค่าในเชิงคุณภาพด้วยนั้น ก็เพราะว่าการกระทำอันจะส่งผลให้เกิดความสุขในทัศนะของ Mill นั้น มีทั้งการกระทำอันจะส่งผลให้เกิด “ความสุขชั้นต่ำ” (lower pleasures) และการกระทำอันจะส่งผลให้เกิด “ความสุขชั้นสูง” (higher pleasures) ซึ่งการจะสามารถจำแนกแยกแยะหรือตัดสินได้ว่าการกระทำใดจะส่งผลให้เกิดความสุขชั้นต่ำหรือหรือชั้นสูงมาน้อยกว่ากันนั้น ต้องอาศัยการประเมินค่าในเชิงคุณภาพ กล่าวคือต้องอาศัย “ประสบการณ์” (experience) และ “การเปรียบเทียบ” (comparison) ของผู้มีประสบการณ์มาแล้ว จึงจะสามารถรู้และเข้าใจจนสามารถจำแนกแยกแยะหรือตัดสินได้ว่าการกระทำใดที่จะส่งผลให้เกิดความสุขที่มากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุดอย่างแท้จริง

ทั้งนี้สำหรับ Mill การกระทำอันเป็นความสุขชั้นสูงนั้นมีค่ามากกว่าการกระทำอันเป็นความสุขชั้นต่ำเสมอ ไม่ว่าการกระทำอันเป็นความสุขชั้นต่ำนั้นจะมีปริมาณมากเพียงใดก็ตาม ก็มีอาจเทียบกับการกระทำอันเป็นความสุขชั้นสูงได้ ทั้งนี้ก็เพราะสำหรับ Mill การกระทำอันเป็นความสุขชั้นสูงนั้น เป็นการกระทำอันเป็นความสุขชนิดที่จะส่งผลให้เกิดความสุขที่มากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุดได้ดีและจริงแท้กว่าความสุขชั้นต่ำ กล่าวคือในทัศนะของ Mill ความสุขชั้นต่ำ คือ ความสุขที่เกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกายเท่านั้น อันเป็นสิ่งที่มนุษย์มีไม่ต่างจากสัตว์อื่น ๆ ในโลก แต่ความสุขชั้นสูงนั้น คือ ความสุขที่เกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ เกี่ยวกับการใช้เหตุผลและความรู้ความเข้าใจเพื่อยกระดับสติปัญญาและศีลธรรมจรรยาของมนุษย์เอง อันเป็นสิ่งที่สัตว์อื่น ๆ ไม่สามารถมีได้เหมือนมนุษย์ และสำหรับ Mill ต่อให้จำนวนของผู้คนที่มีการกระทำอันเป็นความสุขชั้นสูงมีน้อยกว่าจำนวนของผู้คนที่มีการกระทำอันเป็นความสุขชั้นต่ำ แต่ผลของการกระทำอันเป็นความสุขชั้นสูงย่อมสามารถสร้างความสุขที่มากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุดได้มากกว่าหรือดีกว่าการกระทำอันเป็นความสุขชั้นต่ำเสมอ ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเหตุผลมากกว่าจำนวน เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และความเป็นปัจเจก โดยเฉพาะปัจเจกบุคคลที่สามารถเข้าถึงความสุขชั้นสูงได้ กล่าวคือปัจเจกบุคคลจะได้รับการเคารพและปกป้องคุ้มครองเสรีภาพของเขา ถ้าหากการกระทำของเขา เป็นการกระทำอันเป็นความสุขชั้นสูงที่จะส่งผลให้เกิดความสุขที่มากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุดตามมาในสังคม ดังนั้นแนวคิดนี้จึงเป็นแนวคิดที่จะช่วยป้องกันการเกิดขึ้นของทราชาของเสียงข้างมากได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามการที่ปัจเจกบุคคลจะสามารถจำแนกแยกแยะได้ว่าอะไรคือความสุขชั้นต่ำ อะไรคือความสุขชั้นสูง และมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการกระทำอันเป็นความสุขชั้นสูงได้นั้น รัฐและสังคมต้องเปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงประสบการณ์และการเปรียบเทียบ

ในทางตรงกันข้าม หากรัฐและสังคมไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงประสบการณ์และการเปรียบเทียบการคิดและการกระทำต่าง ๆ ประชาชนก็จะมีโอกาสได้ลองผิดลองถูก หรือไม่มีโอกาสฝึกใช้เหตุผลและความรู้ความเข้าใจเพื่อยกระดับสติปัญญาและศีลธรรมจรรยาของตนเอง

ดังนั้นเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลในฐานะประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการกระทำที่จะนำไปสู่ความสุขชั้นสูง อันจะสามารถมองเห็นคุณค่าของการมีเหตุผล ความรู้ความเข้าใจ สติปัญญาและศีลธรรมจรรยา และจะสามารถมองเห็นผลกระทบที่จะเกิดจากทฤษฎีของเสียงข้างมากได้ กล่าวคือหลักแห่งอรรถประโยชน์จะสามารถเกิดขึ้นได้ก็แต่ในรัฐหรือสังคมที่มีเสรีภาพ (Mill 1991c, 134-172)

2. หลักแห่งเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในฐานะแนวทางการป้องกันทฤษฎีของเสียงข้างมาก (The principle of individual liberty as the preventive approach against tyranny of the majority)

Mill ให้ความสำคัญกับ “เสรีภาพของปัจเจกบุคคล” (individual liberty)⁹ เป็นอย่างยิ่ง ความคิดดังกล่าวปรากฏชัดเจนใน *On Liberty* (Mill 1991b) ของเขา

ดังที่ Mill (1991b, 21) ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้ามนุษยชาติทั้งมวลยึดถือความเห็นกันเป็นหนึ่งเดียว และมีเพียงคนหนึ่งคนเท่านั้นที่มีความเห็นที่ต่างออกไป มนุษยชาติทั้งมวลก็ไม่ได้มีเหตุผลอันชอบธรรมใด ๆ ที่เพียงพอที่จะปิดปากคนหนึ่งคนนั้น มากไปกว่าที่คนหนึ่งคนนั้น หากเขามีอำนาจ เขาก็ไม่ได้มีเหตุผลอันชอบธรรมใด ๆ ที่เพียงพอที่จะปิดปากมนุษยชาติทั้งมวลเช่นกัน” (If all mankind minus one were of one opinion, and only one person were of the contrary opinion, mankind would be no more justified in silencing that one person, than he, if he had the power, would be justified in silencing mankind.)

ในทัศนะของ Mill การเคารพ ปกป้อง ค้ำครอง และส่งเสริมเสรีภาพของปัจเจกบุคคล (individual liberty) นั้นช่วยป้องกันทฤษฎีของเสียงข้างมากได้ กล่าวคือหลักแห่งเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

⁹ ในงานเขียนเรื่อง *On Liberty* ของ Mill มีคำที่หมายถึงเสรีภาพอยู่ด้วยกัน 2 คำ คือคำว่า “freedom” กับ คำว่า “liberty” กล่าวคือคำว่า “freedom” ถูกใช้ในบริบทที่ไม่ต้องการให้มีเงื่อนไขใด ๆ มาจำกัดเสรีภาพ โดยเฉพาะเสรีภาพในทางความคิด ส่วนคำว่า “liberty” ถูกใช้ในบริบทที่ต้องการให้มีเงื่อนไขมาจำกัดเสรีภาพ ทั้งนี้เพื่อความยั่งยืนของเสรีภาพเอง โดยเงื่อนไขนั้นคือปัจเจกบุคคลสามารถมีเสรีภาพได้ตามใจปรารถนา ตราบเท่าที่ไม่เป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น และหากการใช้เสรีภาพของปัจเจกบุคคลเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น รัฐและสังคมมีสิทธิที่จะจำกัดเสรีภาพของปัจเจกบุคคลได้อย่างชอบธรรม โดยเฉพาะเสรีภาพในการกระทำต่าง ๆ

หมายถึงหลักการที่ยึดถือว่าปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ควร/ต้องมีเสรีภาพในการคิดและการกระทำตามที่ตนเองปรารถนา ตราบเท่าที่การกระทำนั้นไม่เป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น

และดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าในทัศนะของ Mill เสรีภาพคือสิ่งที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลมีโอกาสนำการใช้เหตุผลและความรู้ความเข้าใจ เพื่อยกระดับสติปัญญาและศีลธรรมจรรยา และเข้าถึงความสุขขั้นสูงและอรรถประโยชน์สูงสุดได้ ในทางตรงกันข้าม หากปัจเจกบุคคลไร้ซึ่งเสรีภาพ ปัจเจกบุคคลย่อมขาดโอกาสในการใช้เหตุผลและความรู้ความเข้าใจเพื่อยกระดับสติปัญญาและศีลธรรมจรรยา และเมื่อปัจเจกบุคคลขาดซึ่งเหตุผล ความรู้ความเข้าใจ สติปัญญาและศีลธรรมจรรยา ปัจเจกบุคคลย่อมไม่สามารถมองเห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดจากพระราชของเสียงข้างมากได้ ดังนั้นเสรีภาพของปัจเจกบุคคลจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการป้องกันพระราชของเสียงข้างมาก (Mill 1991b, 16-29, 62-82)

3. หลักแห่งขันติธรรมในฐานะแนวทางการป้องกันพระราชของเสียงข้างมาก (The principle of toleration as the preventive approach against tyranny of the majority)

Mill ให้ความสำคัญกับ “การมีขันติธรรม” หรือ “ความอดทนอดกลั้นต่อความคิดและการกระทำที่แตกต่าง” (toleration) เป็นอย่างยิ่ง ขณะเดียวกัน Mill ก็ประณามการไร้ซึ่งขันติธรรมหรือการไร้ซึ่งความอดทนอดกลั้นต่อความคิดและการกระทำที่แตกต่างด้วยเช่นกัน ความคิดดังกล่าวปรากฏชัดเจนใน *On Liberty* (Mill 1991b) ของเขา

ดังที่ Mill (1991b, 12) ได้กล่าวไว้ว่า “**ธรรมชาติของมนุษย์นั้นไร้ซึ่งขันติธรรมต่อสิ่งใดก็ตามที่พวกเขาหวงแหนจริง ๆ...แม้แต่ในประเทศที่มีขันติธรรมมากที่สุด หน้าที่ของความมีขันติธรรมก็ถูกยอมรับกันอย่างมีข้อแม้อยู่ในใจ**” (natural to mankind is intolerance in whatever they really care about... even in the most tolerant countries, the duty of toleration is admitted with tacit reserves.)

ยกตัวอย่างเช่น เรื่องศาสนา บางคนอาจทนต่อเรื่องการจัดการปกครองของศาสนจักรได้ แต่ทนต่อการยึดติดอยู่กับพระคัมภีร์ไม่ได้ หรือบางคนอาจทนต่อคนทุกคนได้ แต่ทนต่อคนที่สนับสนุนพระสันตะปาปาไม่ได้ หรือบางคนอาจทนต่อคนทุกคนได้ แต่ทนต่อคนที่ถือว่าพระเจ้ามีอยู่องค์เดียวไม่ได้ เป็นอาทิ

ประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ชี้ให้เห็นว่ามีการอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา เพื่อทำลาย “เสรีภาพทางศาสนา” (religious freedom) มาโดยตลอด และ “การไร้ซึ่งขันติธรรมทางศาสนา” (religious intolerance) ก็เกิดขึ้นมาโดยตลอด โดยมีสาเหตุมาจากความกลัวต่อความคิดใหม่ และความหวงแหนอำนาจและความเชื่อที่มีอยู่แต่เดิม (Mill 1991b, 32)

ดังนั้น การมีขันติธรรมที่ดี ควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. เราต้องวางตนให้เป็นกลางต่อทุก ๆ ประเด็นข้อถกเถียง ไม่ว่าเราจะอยู่ฝ่ายใดก็ตาม

2. เราต้องพร้อมที่จะดำเนินหรือประณามต่อทุกฝ่ายหรือทุกคน หากพบว่าพวกเขาแสดงทัศนคติออกมาเพื่อโต้แย้งกับอีกฝ่ายด้วยความไร้ชั้นติธรรมและไม่จริงใจ เช่น เมื่อพวกเขาแสดงความประสงค์ร้าย หรือมีความดันทุรังอย่างใจแคบ โดยเฉพาะเมื่อพวกเขาไร้ซึ่งชั้นติธรรมกับอีกฝ่ายอย่างรุนแรง

3. เราต้องให้เกียรติกับคนทุกคน ไม่ว่าพวกเขาจะเชื่อและยึดถือในทัศนะใดก็ตาม จะเป็นทัศนะที่อยู่ตรงข้ามกับทัศนะของเราหรือไม่ก็ตาม เราต้องพิจารณาฝ่ายตรงข้ามด้วยความสงบสันติ เราต้องเชื่อตรงต่อการแสดงความคิดเห็นของตนเอง เราต้องไม่กล่าวอะไรไปจนเกินกว่าความเป็นจริง จนทำให้คนอื่น ๆ ต้องเสียหายหรือเสียความน่าเชื่อถือ และเราต้องไม่ปิดบังความจริงกับคนทุกคน (Mill 1991b, 61)

ในทัศนะของ Mill “การมีชั้นติธรรม” หรือ “การมีความอดทนอดกลั้นต่อความคิดและการกระทำที่แตกต่าง” (toleration) นั้นช่วยป้องกันทรราชของเสียงข้างมากได้ กล่าวคือหลักแห่งชั้นติธรรม หมายถึงหลักการที่ยึดถือว่าปัจเจกบุคคล สังคม และรัฐ ควร/ต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อความคิดและการกระทำที่แตกต่าง

และดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าในทัศนะของ Mill โอกาสในการใช้เหตุผล ความรู้ความเข้าใจ สติปัญญาและศีลธรรมจรรยา จะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก็แต่ในรัฐและสังคมที่ให้เสรีภาพกับปัจเจกบุคคล แต่เสรีภาพที่ไร้ซึ่งการมีชั้นติธรรมหรือการมีความอดทนอดกลั้นต่อความคิดและการกระทำที่แตกต่าง ย่อมเป็นเสรีภาพที่ไม่ยั่งยืน เพราะการใช้เสรีภาพของแต่ละคนหรือแต่ละฝ่ายนั้น อาจกระทบหรือขัดแย้งกันจนนำไปสู่การสร้างภัยอันตรายต่อกันได้ โดยเฉพาะภัยอันตรายจากการใช้เสรีภาพของฝ่ายเสียงข้างมากที่มีต่อฝ่ายเสียงข้างน้อย ดังนั้นความคิดและการกระทำที่แตกต่างกันระหว่างฝ่ายเสียงข้างมากกับฝ่ายเสียงข้างน้อย จึงจำเป็นต้องมีชั้นติธรรมหรือความอดทนอดกลั้นต่อกัน เพื่อป้องกันการสร้างภัยอันตรายต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (Mill 1991b, 12, 32, 41-45, 53-54, 61, 75-77, 100-101)

4. หลักแห่งความเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่นในฐานะแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก (The principle of harm to others as the preventive approach against tyranny of the majority)

Mill ให้ความสำคัญกับหลักการอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติเรื่อง “ความเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น” (harm to others) เป็นอย่างยิ่ง ความคิดดังกล่าวปรากฏชัดเจนใน On Liberty (Mill 1991b) ของเขา

ดังที่ Mill (1991b, 14) ได้กล่าวไว้ว่า “เป้าหมายเดียวที่มนุษยชาติจะได้รับการรับรอง ไม่ว่าจะ เป็นปัจเจกบุคคลหรือรวมหมู่ก็ตาม ในการที่จะแทรกแซงเสรีภาพแห่งการกระทำของคนอื่น ๆ นั่นคือการป้องกันตนเอง จุดประสงค์เดียวที่จะใช้อำนาจขัดขวางต่อเจตจำนงของสมาชิกร่วมชุมชนอารยะได้โดยชอบ คือเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้อื่น” (that the sole end for which mankind are warranted, individually or collectively, in interfering with the liberty of action of any of their number, is self-

protection. That the only purpose for which power can be rightfully exercised over any member of a civilized community, against his will, is to prevent harm to others.)

ในทัศนะของ Mill “หลักแห่งความเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น” (harm principle) นั้นช่วยป้องกันทรราชของเสียงข้างมากได้ กล่าวคือหลักแห่งความเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น หมายถึง หลักการที่ยึดถือว่าปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ควร/ต้องมีเสรีภาพในการคิดและการกระทำตามที่ตนเองปรารถนา ตราบเท่าที่การกระทำนั้นไม่เป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น และเหตุผลเดียวที่ชอบธรรมพอที่จะแทรกแซงเสรีภาพของปัจเจกบุคคลได้ คือการป้องกันไม่ให้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้อื่น ซึ่งพิจารณาตัดสินจากผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ขณะที่ความหวังดีไม่ใช่เหตุผลที่เพียงพอที่จะแทรกแซงเสรีภาพของปัจเจกบุคคลได้

และดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าในทัศนะของ Mill การใช้เสรีภาพของแต่ละคนหรือแต่ละฝ่ายนั้น อาจกระทบหรือขัดแย้งกันจนนำไปสู่การสร้างภัยอันตรายต่อกันได้ โดยเฉพาะภัยอันตรายจากการใช้เสรีภาพของฝ่ายเสียงข้างมากที่มีต่อฝ่ายเสียงข้างน้อย นั่นก็เพราะปัจเจกบุคคล สังคม และรัฐ ไร้ซึ่งขอบเขตแห่งการมีเสรีภาพและขันติธรรมที่ชัดเจน การไร้ซึ่งแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ย่อมไม่อาจป้องกันการกระทบหรือขัดแย้งกันจนนำไปสู่การสร้างภัยอันตรายต่อกันระหว่างฝ่ายเสียงข้างมากกับฝ่ายเสียงข้างน้อยได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ก็เพราะทั้งฝ่ายเสียงข้างมากและฝ่ายเสียงข้างน้อยย่อมไม่สามารถรู้และเข้าใจได้อย่างตรงกันว่าอะไรคือขอบเขตแห่งเสรีภาพและขันติธรรม ดังนั้นหลักแห่งความเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่นจึงเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องขอบเขตแห่งเสรีภาพและขันติธรรม ที่ปัจเจกบุคคล สังคม รัฐ จะใช้เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันทรราชของเสียงข้างมากได้

สำหรับ Mill ถ้าปัจเจกบุคคลกระทำผิดศีลธรรมของสังคม และการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่เป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่นด้วย ปัจเจกบุคคลสมควรได้รับการประณามทางศีลธรรมจากสังคม แต่ถ้าปัจเจกบุคคลกระทำผิดศีลธรรมของสังคม แต่การกระทำนั้นไม่ได้เป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น นอกจากภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นแต่กับตัวเขาเอง ไม่มีความชอบธรรมใด ๆ ที่เพียงพอที่สังคมจะไปประณามทางศีลธรรมต่อปัจเจกบุคคลได้

หรือถ้าปัจเจกบุคคลกระทำการอันเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่นและเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายด้วย ปัจเจกบุคคลสมควรได้รับการประณามทางศีลธรรมจากสังคมและสมควรได้รับการลงโทษทางกฎหมาย แต่ถ้าปัจเจกบุคคลไม่ได้กระทำการอันเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น แม้จะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ปัจเจกบุคคลไม่สมควรที่จะถูกประณามทางศีลธรรมจากสังคมและไม่สมควรที่จะถูกลงโทษทางกฎหมาย แต่ทั้งศีลธรรมของสังคมและกฎหมายดังกล่าวสมควรถูกแก้ไขหรือปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักแห่งความเป็นภัยอันตรายแก่ผู้อื่น (Mill 1991b, 13-17, 83-104)

5. หลักแห่งการมีส่วนร่วมในฐานะแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก (The principle of participation as the preventive approach against tyranny of the majority)

Mill ให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วม” (participation) เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในทางการเมืองหรือกิจกรรมสาธารณะ ความคิดดังกล่าวปรากฏชัดเจนใน *Considerations on Representative Government* (Mill 1991a) ของเขา

ดังที่ Mill (1991a, 248) ได้กล่าวไว้ว่า “การมีส่วนร่วมของคนทุกคนในผลประโยชน์ เป็นแนวคิดการปกครองที่เสรีที่สมบูรณ์แบบตามอุดมคติ ไม่ว่าผู้ใดก็ตามจะเป็นผู้ที่ถูกกีดกันออกไป ผลประโยชน์ของเขาจะย่อมถูกทอดทิ้งโดยปราศจากหลักประกัน ซึ่งมีให้กับคนส่วนที่เหลือ และพวกเขาก็ย่อมมีหนทางและกำลังใจน้อยลงกว่าเดิมในอันที่จะใช้พลังงานของเขาเพื่อผลประโยชน์ของเขาเองและชุมชน” (the participation of all in these benefits is the ideally perfect conception of free government. In proportion as any, no matter who, are excluded from it, the interests of the excluded are left without the guarantee accorded to the rest, and they themselves have less scope and encouragement than they might otherwise have to that exertion of their energies for the good of themselves and of the community.)

ในทัศนะของ Mill “การมีส่วนร่วม” (participation) นั้นช่วยป้องกันทรราชของเสียงข้างมากได้ กล่าวคือหลักแห่งการมีส่วนร่วม หมายถึงหลักการที่ยึดถือว่าปัจเจกบุคคล สังคม และรัฐจะมีโอกาสและสามารถใช้เหตุผลและความรู้ความเข้าใจ เพื่อยกระดับสติปัญญาและศีลธรรมจรรยา เพื่อสร้างอรรถประโยชน์สูงสุดร่วมกันได้นั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่าย และการที่ทุกคนทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ผลประโยชน์ของทุกคนทุกฝ่ายจึงได้รับความสำคัญ และไม่มีผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่จะถูกทอดทิ้งไป แม้ว่าผลประโยชน์นั้นจะเป็นผลประโยชน์ของคนฝ่ายเสียงข้างน้อยก็ตาม ในแง่นี้ การมีส่วนร่วมจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก (Mill 1991a, 238-256, 441-442)

6. หลักแห่งการปกครองแบบมีตัวแทนในฐานะแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก (The principle of representative government as the preventive approach against tyranny of the majority)

Mill ให้ความสำคัญกับแนวคิดและแนวปฏิบัติเรื่อง “การปกครองแบบมีตัวแทน” (representative government) เป็นอย่างยิ่ง ความคิดดังกล่าวปรากฏชัดเจนใน *Considerations on Representative Government* (Mill 1991a) ของเขา

ดังที่ Mill (1991a, 238) ได้กล่าวไว้ว่า “รูปแบบการปกครองในอุดมคติที่ดีที่สุดคือการปกครองแบบมีตัวแทน” (that the ideally best form of government is representative government) โดยรูปแบบการปกครองแบบมีตัวแทนของ Mill นั้น อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน ดังที่ Mill (1991a, 269) ได้กล่าวไว้ว่า “ความหมายของการปกครองแบบมีตัวแทนก็คือการที่ประชาชนทั้งหมดทั้งมวล ใช้

อำนาจผ่านเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการแทนที่มาจากการเลือกตั้งเป็นระยะ ๆ โดยที่ประชาชนมีอำนาจควบคุมสูงสุด ซึ่งจะถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญทุก ๆ ฉบับ” (The meaning of representative government is, that the whole people, exercise through deputies periodically elected by themselves the ultimate controlling power, which, in every constitution, must reside somewhere)

ในทัศนะของ Mill “การปกครองแบบมีตัวแทน” (representative government) นั้นช่วยป้องกัน ทรราชของเสียงข้างมากได้ กล่าวคือหลักแห่งการปกครองแบบมีตัวแทน หมายถึง หลักการที่ยึดถือว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชนและประชาชนมีสิทธิที่จะใช้อำนาจผ่านตัวแทนของตน ซึ่ง ตัวแทนนั้นต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและมีหน้าที่ต้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น ภายใต้การปกครองแบบมีตัวแทน บัณฑิตบุคคลแต่ละคนผู้เป็นประชาชน ไม่ว่าพวกเขาจะเป็นคนฝ่ายเสียง ข้างมากหรือคนฝ่ายเสียงข้างน้อย พวกเขาย่อมมีตัวแทนเป็นของตนเอง เพื่อคอยทำหน้าที่รักษา ผลประโยชน์ของพวกเขา

และดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าในทัศนะของ Mill การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายจะช่วยให้ ผลประโยชน์ของทุกคนทุกฝ่ายได้รับการถือว่าสำคัญและได้รับการปกป้อง อย่างไรก็ตามในยุคสมัยใหม่ จำนวนของประชาชนนั้นมีมากขึ้นกว่าเดิมมาก ขนาดของสังคมและรัฐก็ขยายใหญ่ขึ้นมาก ทำให้การเข้ามามี ส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยตรงนั้นมีข้อจำกัดและเป็นไปได้ยากขึ้น ตามไปด้วย ดังนั้นการปกครองแบบมีตัวแทนจึงเป็นนวัตกรรมทางการเมืองที่จะช่วยรักษาผลประโยชน์ ของทุกคนทุกฝ่ายไว้ได้ เพราะบัณฑิตบุคคลแต่ละคนไม่ว่าพวกเขาจะเป็นคนฝ่ายเสียงข้างมากหรือคนฝ่าย เสียงข้างน้อย พวกเขาย่อมจะมีตัวแทนเป็นของตนเอง เพื่อคอยทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้แก่พวกเขา ดังนั้นในแง่นี้ หลักแห่งการปกครองแบบมีตัวแทนจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก

ด้วยเหตุนี้ Mill จึงเสนอและสนับสนุนให้มีการขยายสิทธิการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ ประชาชน อย่างไรก็ตามด้วยความรอบคอบของ Mill ทำให้เขาพิจารณาและตระหนักว่าการขยายสิทธิการ ลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ประชาชนออกไปอย่างกว้างขวางนั้น อาจนำไปสู่ปัญหาทรราชของเสียง ข้างมากได้ด้วยเช่นกัน เพราะในบางสถานการณ์ ประชาชนฝ่ายเสียงข้างมากที่มีสิทธิลงคะแนนออกเสียง เลือกตั้งอาจจะยังขาดเหตุผล ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดสติปัญญาและศีลธรรมจรรยา ขาดการศึกษาที่ดี พอ ที่จะสามารถใช้พิจารณาตัดสินใจเลือกตัวแทนที่ดีของตนเองและส่วนรวมได้ ดังนั้นเพื่อป้องกันทรราช ของเสียงข้างมากที่อาจจะตามมา หลังจากที่ได้ขยายสิทธิการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ประชาชน แล้ว Mill จึงเสนอว่าควรมีระบบและกลไกให้ประชาชนได้มีสิทธิลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งแบบสัดส่วน (proportional representation) เพื่อเป็นหลักประกันให้ประชาชนฝ่ายเสียงข้างน้อย ซึ่งมักจะเป็น ปัญญาชน ได้มีตัวแทนเป็นของตนเองในสภา นอกจากนี้ Mill ยังเสนออีกว่าควรมีระบบและกลไกให้ ประชาชนที่มีเหตุผล ความรู้ความเข้าใจ สติปัญญาและศีลธรรมจรรยาที่ดี หรือผู้มีการศึกษาที่ดีในระดับที่ สูง หรือที่เป็นปัญญาชนของสังคม สามารถลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งแบบพหุนิยม (plural voting) ได้

กล่าวคือสามารถมีสิทธิลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งได้มากกว่า 1 เสียง ต่อ 1 สิทธิ นั่นเอง ทั้งนี้เพื่อการได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนทุกคนทุกฝ่ายที่ดีมีคุณภาพจริง ๆ และจะป้องกันทรราชของเสียงข้างมากได้ดีขึ้น (Mill 1991a, 238, 246-248, 255-256, 328-329, 338-340, 352, 414)¹⁰

7. หลักแห่งการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในฐานะแนวทางการป้องกันทรราชของเสียงข้างมาก (The principle of decentralization and local government as the preventive approach against tyranny of the majority)

Mill ให้ความสำคัญกับแนวคิดและแนวปฏิบัติเรื่อง “การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น” (decentralization and local government) เป็นอย่างยิ่ง ความคิดดังกล่าวปรากฏชัดเจนใน *On Liberty* (Mill 1991b) และ *Considerations on Representative Government* (Mill 1991a) ของเขา

ดังที่ Mill (1991a, 412) ได้กล่าวไว้ว่าการดำรงอยู่อย่างเสรีขององค์กรปกครองท้องถิ่นจะเป็นเครื่องช่วยบำรุงจิตวิญญาณสาธารณะ (the nourishment of public spirit) และการพัฒนาสติปัญญา (the development of intelligence) ของประชาชน องค์กรปกครองท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรู้ของสาธารณชน (public education) เพื่อสร้างประชาชนให้มีความเป็นพลเมือง (citizens)

ในทัศนะของ Mill “การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น” (decentralization and local government) นั้น ช่วยป้องกันทรราชของเสียงข้างมากได้ กล่าวคือหลักแห่งการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น หมายถึง หลักการที่ยึดถือว่าการกระจายอำนาจให้กับประชาชนในระดับท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง จะช่วยให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ทั้งโดยตรงและผ่านตัวแทนของตนเอง และองค์กรปกครองท้องถิ่นก็คือนวัตกรรมทางการเมืองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับท้องถิ่นมากที่สุด ประชาชนในระดับท้องถิ่นสามารถเข้าถึงได้ง่ายที่สุด กล่าวคือใกล้ชิดกว่าและเข้าถึงได้ง่ายกว่าองค์กรปกครองระดับรัฐชาติมาก ความใกล้ชิดและความสะดวกในการเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ย่อมทำให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับผลประโยชน์ของตนเองมากขึ้น เข้าถึงผลประโยชน์ของตนเองได้ง่ายขึ้นและรักษาผลประโยชน์ของตนเองได้ดีขึ้น และเมื่อประชาชนในระดับท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้ รักษา

¹⁰ จริยอยู่ที่การปกครองแบบมีตัวแทนอาจเกิดทรราชของเสียงข้างมากโดยกฎหมายได้ โดยเฉพาะในรูปของเผด็จการรัฐสภา และเพื่อป้องกันเผด็จการรัฐสภา Mill ได้เสนอว่าต้องมีระบบและกลไกให้ประชาชนได้มีสิทธิลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งแบบสัดส่วน (proportional representation) และให้ผู้มีการศึกษาที่ดีในระดับที่สูง หรือที่เป็นปัญญาชนของสังคมสามารถลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งแบบพหุนิยม (plural voting) ได้ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น ตรรกะทางความคิดของ Mill ถือว่ามีความรอบคอบและรัดกุม โดยเฉพาะในทางทฤษฎี อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ข้อเสนอของ Mill ถือว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ทั้งนี้ก็เพราะความหลงใหลในความเท่าเทียมกันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมของผู้คนสมัยใหม่แล้ว โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามผู้ที่จะวิพากษ์หรือตัดสิน Mill เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งแบบพหุนิยมของเขา ไม่ควรนำการวัดผลในทางปฏิบัติได้ในทันทีมาเป็นมาตรฐาน แต่ควรพิจารณาถึงการมีมาตรฐานของความเป็นเลิศทางทฤษฎีของเขา

ผลประโยชน์ของตนเองได้ รัฐชาติก็จะเป็นรัฐชาติที่ให้ความสำคัญกับการปกครองตนเองและการมีผลประโยชน์ของตนเองของแต่ละท้องถิ่นในชาติ เมื่อปัจเจกบุคคล สังคม และรัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับรัฐชาติต่างก็ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของทุกคนทุกฝ่ายทุกท้องถิ่น ปัญหาเรื่องพระราชของเสียงข้างมากย่อมเกิดขึ้นได้ยาก (Mill 1991b, 121-128; Mill 1991a, 411-426)

สรุปผลการวิจัย

หลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการป้องกันพระราชของเสียงข้างมากของ Mill ได้แก่

1. หลักแห่งอรรถประโยชน์
2. หลักแห่งเสรีภาพของปัจเจกบุคคล
3. หลักแห่งขันติธรรม
4. หลักแห่งความเป็นภยอันตรายแก่ผู้อื่น
5. หลักแห่งการมีส่วนร่วม
6. หลักแห่งการปกครองแบบมีตัวแทน
7. หลักแห่งการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ที่ความงานเขียนเรื่อง *On Liberty, Considerations on Representative Government* และ *Utilitarianism* นั้น ผู้วิจัยพบว่านอกจากงานเขียนเรื่องดังกล่าวแล้ว ยังมีงานเขียนเรื่องอื่น ๆ อีกที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องอรรถประโยชน์ เสรีภาพของปัจเจกบุคคล ขันติธรรม ความเป็นภยอันตรายแก่ผู้อื่น การมีส่วนร่วม การปกครองแบบมีตัวแทน และการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น กล่าวคือ

แนวคิดเรื่องอรรถประโยชน์ของ Mill นอกจากจะปรากฏชัดเจนใน *Utilitarianism* (Mill 1991c) ของเขาแล้ว นอกจากนี้ยังมีปรากฏอยู่บ้างเล็กน้อยแตกต่างกันไปใน *Rationale of Representation* (Mill 1977d, 30) *On Liberty* (Mill 1991b, 15, 27, 28, 53) *Thoughts on Parliamentary Reform* (Mill 1977h, 335) *Recent Writers on Reform* (Mill 1977e, 352) *Considerations on Representative Government* (Mill 1991a, 299, 360, 385, 408, 417, 457, 460) *Centralisation* (Mill 1977a, 570, 572, 596, 603) เป็นอาทิ

แนวคิดเรื่องเสรีภาพของปัจเจกบุคคลของ Mill นอกจากจะปรากฏชัดเจนใน *On Liberty* (Mill 1991b) ของเขาแล้ว นอกจากนี้ยังมีปรากฏอยู่บ้างเล็กน้อยแตกต่างกันไปใน *Use and Abuse of Some Political Terms* (Mill 1977k, 4, 5, 10) *Rationale of Representation* (Mill 1977d, 19) *Tocqueville on Democracy in America, Vol. I* (Mill 1977i, 61) *State of Society in America* (Mill 1977g, 99, 108)

Tocqueville on Democracy in America, Vol. II (Mill 1977j, 162, 178, 188, 191) Thoughts on Parliamentary Reform (Mill 1977h, 320, 337) Considerations on Representative Government (Mill 1991a, 209, 222, 227, 235, 242, 259, 261, 267, 282, 286, 293, 307, 308, 320, 367, 401, 412, 429, 435, 451) Centralisation (Mill 1977a, 583, 584, 586, 587, 590, 598, 599, 600, 607, 610, 611) เป็นอาทิ

แนวคิดเรื่องชนชั้นวรรณะของ Mill นอกจากจะปรากฏชัดเจนใน On Liberty (Mill 1991b) ของเขาแล้ว นอกจากนี้ยังมีปรากฏอยู่บ้างเล็กน้อยแตกต่างกันไปใน Tocqueville on Democracy in America, Vol. I (Mill 1977i, 85) State of Society in America (Mill 1977g, 103) Civilization (Mill 1977b, 145) Tocqueville on Democracy in America, Vol. II (Mill 1977j, 178, 202) Thoughts on Parliamentary Reform (Mill 1977h, 321) Considerations on Representative Government (Mill 1991a, 445) Centralisation (Mill 1977a, 613) เป็นอาทิ

แนวคิดเรื่องความเป็นภยันตรายแก่ผู้อื่นของ Mill นอกจากจะปรากฏชัดเจนใน On Liberty (Mill 1991b) ของเขาแล้ว ผู้วิจัยไม่พบในงานเขียนชิ้นอื่น ๆ ของเขาแต่อย่างใด

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของ Mill นอกจากจะปรากฏชัดเจนใน Considerations on Representative Government (Mill 1991a) ของเขาแล้ว นอกจากนี้ยังมีปรากฏอยู่บ้างเล็กน้อยแตกต่างกันไปใน Tocqueville on Democracy in America, Vol. II (Mill 1977j, 162, 169, 171) Reform of the Civil Service (Mill 1977f, 212) On Liberty (Mill 1991b, 16) Thoughts on Parliamentary Reform (Mill 1977h, 322, 327) Recent Writers on Reform (Mill 1977e, 369) เป็นอาทิ

แนวคิดเรื่องการปกครองแบบมีตัวแทนของ Mill นอกจากจะปรากฏชัดเจนใน Considerations on Representative Government (Mill 1991a) ของเขาแล้ว นอกจากนี้ยังมีปรากฏอยู่บ้างเล็กน้อยแตกต่างกันไปใน Use and Abuse of Political Terms (Mill 1977k, 5) Rationale of Representation (Mill 1977d, 17, 18, 22, 29, 33, 44) Tocqueville on Democracy in America, Vol. I (Mill 1977i, 74) Essay on Government (Mill 1977c, 152) Tocqueville on Democracy in America, Vol. II (Mill 1977j, 158, 172, 203) On Liberty (Mill 1991b, 97) Thoughts on Parliamentary Reform (Mill 1977h, 322, 326) Recent Writers on Reform (Mill 1977e, 358, 368) เป็นอาทิ

แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นของ Mill นอกจากจะปรากฏชัดเจนใน On Liberty (Mill 1991b) และ Considerations on Representative Government (Mill 1991a) ของเขาแล้ว นอกจากนี้ยังมีปรากฏอยู่บ้างเล็กน้อยแตกต่างกันไปใน Rationale of Representation (Mill 1977d, 33, 34, 46) Tocqueville on Democracy in America, Vol. I (Mill 1977i, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 89) State of Society in America (Mill 1977g, 111) Tocqueville on Democracy in America, Vol. II (Mill 1977j, 165, 168, 169, 170, 171, 182, 183, 194, 198, 201) Thoughts on Parliamentary Reform (Mill

1977h, 316, 317, 318, 326, 329, 330, 331, 333, 338) **Recent Writers on Reform** (Mill 1977e, 351, 352, 359, 361, 362, 363, 365, 366) **Centralisation** (Mill 1977a, 581, 582, 598, 599, 606, 607, 608, 610) เป็นอาทิ

ทั้งนี้หากจะกล่าวเชื่อมโยงถึงผลการวิจัยกับบริบทสังคมและการเมืองร่วมสมัย อาจกล่าวได้ว่าแม้ในงานเขียนที่โด่งดังที่ชื่อ **The End of History and the Last Man** ของนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นอย่าง Francis Fukuyama ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่าหลังสิ้นสุดของสงครามเย็น ระบบประชาธิปไตยได้กลายเป็นระบอบการปกครองที่ได้รับความนิยมเหนือระบบอื่น ๆ อย่างเด็ดขาดและสามารถขึ้นมาครองอำนาจนำโลก (Fukuyama 1992)

อย่างไรก็ตามนับแต่ช่วงหลังสงครามเย็นจนถึงปัจจุบัน แม้ระบบประชาธิปไตยจะครองอำนาจนำโลก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าระบอบประชาธิปไตยจะไม่วันเสื่อมถอย โดยเฉพาะถ้าหากความเป็นปัจเจกบุคคลนิยมและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเองถูกทำลายลง

และแม้ Mill จะเตือนมนุษยชาติถึงปัญหาเรื่องทyranny ของเสียงข้างมากไว้ใน **On Liberty** (Mill 1991b) ของเขาไว้กว่าสองศตวรรษแล้ว อีกทั้งแม้มนุษยชาติจะผ่านยุคหลังสงครามเย็นหรือยุคแห่งกระแสนิยมประชาธิปไตยมาแล้ว แต่ปัญหาเรื่องทyranny ของเสียงข้างมากก็ไม่มีแนวโน้มว่าจะลดน้อยถอยลงแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา องค์การที่สำคัญด้านสิทธิมนุษยชนของมนุษยชาติอย่าง Amnesty International ได้ชี้ให้เห็นว่ายังมีเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงปัญหาทyranny ของเสียงข้างมากอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดจากการขาดความอดทนอดกลั้นหรือขันติธรรมต่อเรื่องศาสนา ชาติพันธุ์ และเพศ (Amnesty International 2017) กล่าวคือ

กรณีเรื่องศาสนา เช่น ในอินเดีย ภายใต้การปกครองของรัฐบาลชาตินิยมฮินดู รัฐบาลมักจะเพิกเฉยต่อการที่ชนกลุ่มน้อยทางศาสนาถูกคนส่วนใหญ่ในสังคมเกลียดชังและทำร้าย เช่น ความเกลียดชังและทำร้ายต่อชาวมุสลิม เป็นอาทิ ในบังกลาเทศ ภายใต้การปกครองของรัฐบาลชาตินิยมอิสลาม รัฐบาลมักจะเพิกเฉยต่อการที่ชนกลุ่มน้อยทางศาสนาถูกคนส่วนใหญ่ในสังคมเกลียดชังและทำร้าย เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะไม่รับแจ้งความ เมื่อชนกลุ่มน้อยทางศาสนาไปร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อขอความเป็นธรรมเมื่อพวกเขาถูกข่มขู่หรือทำร้าย เป็นอาทิ ในปากีสถาน ภายใต้การปกครองของรัฐบาลชาตินิยมอิสลาม มีกฎหมายหมิ่นศาสนาอิสลามที่กำหนดโทษถึงขั้นประหารชีวิต มีชนกลุ่มน้อยทางศาสนาที่ถูกกล่าวหาและถูกศาลตัดสินให้ประหารชีวิต และบ่อยครั้งที่ชนกลุ่มน้อยทางศาสนาถูกกล่าวหาอย่างปราศจากความจริงในศาลลัทธิ คนส่วนใหญ่ในสังคมมักจะมีแนวคิดชาตินิยมแบบพุทธที่สุดโต่ง ส่งผลให้เกิดความเกลียดชังและทำร้ายชาวคริสต์และมุสลิม เป็นอาทิ

กรณีเรื่องชาติพันธุ์ เช่น ในเมียนมา รัฐและคนส่วนใหญ่ในสังคมเกลียดชัง ทำร้าย และไม่ยอมรับว่าชนกลุ่มน้อยชาวโรฮิงญาเป็นชาวเมียนมา เนื่องจากชาวเมียนมาส่วนใหญ่เห็นว่าชาวโรฮิงญาอพยพมา

จากอ่าวเบงกอลของบังกลาเทศเพื่อมาแย่งชิงที่ดินทำกินของชาวเมียนมาหลังเกิดวิกฤติธรรมชาติบ่อยครั้ง ประกอบกับกระแสความหวาดกลัวชาวมุสลิมในเมียนมาเอง จนนำไปสู่การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวโรฮิงญา ในออสเตรเลีย ชนพื้นเมืองมักจะถูกกีดกันไม่ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นอาทิ

กรณีเรื่องเพศ เช่น ในปากีสถาน มีบางชุมชนที่สภาชุมชนอนุญาตให้มีการข่มขืนหญิงสาวตามคำสั่งของสภาชุมชน โดยพวกเขาอ้างว่าเพื่อเป็นการล้างแค้น หลังจากที่พี่ชายของหญิงสาวดังกล่าวได้ก่อเหตุข่มขืนผู้อื่นมาแล้ว ในเกาหลีใต้ ผู้ชายที่เป็นเกย์ต้องเผชิญกับการถูกเกลียดชังและถูกทำร้าย เช่น ทหารนายหนึ่งถูกกล่าวหาและถูกศาลตัดสินว่ามีความผิดและต้องรับโทษ เนื่องจากเขาไปมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน แม้ความสัมพันธ์นั้นจะเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจหรือยินยอมต่อกันด้วยดีก็ตาม เป็นอาทิ ในมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับการที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเกลียดชังและทำร้าย เป็นอาทิ

สำหรับสังคมไทย หากพิจารณาตามกรอบแนวคิดเรื่องพระราชของเสียงข้างมากโดยกฎหมาย ซึ่งมักจะกระทำผ่านสถาบันการปกครองต่าง ๆ ของรัฐ สังคมไทยเคยมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นไม่น้อย ที่เด่นชัด เช่น กรณีของเผด็จการรัฐสภาในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร หรือในสมัยรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยเฉพาะการใช้โครงสร้างอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจเสียงข้างมากในสภาครอบงำอำนาจบริหารและนิติบัญญัติเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ขณะที่บรรดาตัวแทนฝ่ายเสียงข้างน้อยไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนฝ่ายเสียงข้างน้อยได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธิมนุษยชน เป็นอาทิ และหากพิจารณาตามกรอบแนวคิดเรื่องพระราชของเสียงข้างมากโดยสังคม สังคมไทยเคยมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นไม่น้อย ที่เด่นชัด เช่น กรณีเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นักศึกษาที่ออกมาเรียกร้องประชาธิปไตยถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นศัตรูของชาติ ถึงกับมีการสร้างวาทกรรมว่าการฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป จนเป็นเหตุให้ประชาชนคนส่วนใหญ่ในสังคมกดดันให้รัฐร่วมมือกันกับพวกเขาสังหารหมู่นักศึกษาที่ออกมาเรียกร้องประชาธิปไตยที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอาทิ

ดังนั้นจากสถานการณ์ดังกล่าว หลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการป้องกันพระราชของเสียงข้างมากของ Mill ซึ่งเป็นผลผลิตจากการวิจัยในครั้งนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ อันหนึ่ง การศึกษาแนวทางการป้องกันพระราชของเสียงข้างมากตามทัศนะของ Mill ในครั้งนี้ คือการพยายามทำความเข้าใจปัญหาในอดีตเพื่อให้เข้าใจปัญหาในปัจจุบันได้อย่างลึกซึ้งขึ้น และเมื่อเข้าใจปัญหาได้ลึกซึ้งก็ย่อมจะช่วยกันหาทางออกได้อย่างตรงจุดและยั่งยืน จริงอยู่ที่ว่ามนุษย์เราไม่สามารถที่จะเข้าใจปัญหาใดปัญหาหนึ่งได้ทั้งหมดอย่างสมบูรณ์ แต่การทำความเข้าใจปัญหาเล็ก ๆ อย่างลึกซึ้ง ย่อมจะทำให้เราเข้าใจในปัญหาที่ใหญ่กว่าได้ดีขึ้นตามไปด้วย และไม่เพียงอดีตเท่านั้นที่มีส่วนทำให้เกิดการกระทำในปัจจุบัน แต่การคิดถึงอนาคตก็มีส่วนอยู่ด้วยเช่นกัน และตรงนี้คือสิ่งที่มนุษย์มีแตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ และได้ทำให้มนุษย์มีความเป็นมนุษย์มากขึ้น และการลงมือค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ก็มีเจตนารมณ์เช่นนั้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

เพื่อให้หลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการป้องกันทรราชของเสียงข้างมากของ Mill ถูกนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างได้ผลเป็นรูปธรรม มนุษยชาติควร/ต้องมีมาตรการ ดังนี้

1. ต้องนำหลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการป้องกันทรราชของเสียงข้างมากของ Mill ไปกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ (ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองรัฐ) ว่าเป็นหน้าที่ของรัฐและประชาชนทุกคนที่จะต้องเคารพ ส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองหลักการดังกล่าว

2. รัฐต้องกำหนดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการป้องกันทรราชของเสียงข้างมากของ Mill ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ

3. ปัจเจบุคคล สังคม และรัฐ ต้องร่วมมือกันต่อต้านระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ตลอดจนวัฒนธรรมทุกรูปแบบที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการป้องกันทรราชของเสียงข้างมากของ Mill

References

- Amnesty International. 2017. "Amnesty International Report 2016/17: The State of the World's Human Rights." London: Amnesty International Ltd. Accessed December 1, 2020. <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/05/POL1048002017ENGLISH.pdf>.
- Bartels, Paul S., and Gregory E. Hamot. 2016. "Majority Tyranny." In **American Governance, Volume 3**, edited by Stephen Schechter, Thomas S. Vontz, Thomas A. Birkland, Mark A. Graber and John J. Patrick, 235-237. Farmington Hills, MI: Macmillan Reference USA. Accessed January 17, 2020. <https://link.gale.com/apps/doc/CX3629100406/GVRL?u=threru&sid=GVRL&xid=47268622>.
- Batten, Donna. 2010. "Utilitarianism." In **Gale Encyclopedia of American Law, Volume 10**, edited by Donna Batten, 200-201. Detroit, MI: Gale. Accessed March 16, 2020. <https://link.gale.com/apps/doc/CX1337704503/GVRL?u=thstou&sid=GVRL&xid=1e1a46fa>.
- Bentham, Jeremy. 2000. **An Introduction to the Principles of Morals and Legislation**. Kitchener: Batoche Books.
- Bobbio, Norberto. 2005. **Liberalism and Democracy**. Translated by Martin Ryle, and Kate Soper. London: Verso.
- Capaldi, Nicholas. 2006. "Mill, John Stuart." In **Europe 1789-1914: Encyclopedia of the Age of Industry and Empire, Volume 3**, edited by John Merriman and Jay Winter, 1512-1515. Detroit, MI: Charles Scribner's Sons. Accessed February 2, 2020. <https://link.gale.com/apps/doc/CX3446900544/GVRL?u=threru&sid=GVRL&xid=d53870eb>.
- Cowling, Maurice. 1963. **Mill and Liberalism**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Darity, William A., Jr. 2008. "Tyranny of the Majority." In **International Encyclopedia of the Social Sciences, Volume 8**, edited by William A. Darity, Jr., 478-479. Detroit, MI: Macmillan Reference USA. Accessed January 10, 2020. <https://link.gale.com/apps/doc/CX3045302828/GVRL?u=threru&sid=GVRL&xid=566f03d8>.
- Demetriou, Kyriakos N., and Antis Loizeides. 2013. **John Stuart Mill: A British Socrates**. London: Palgrave Macmillan.
- Ellery, John B. 1964. **John Stuart Mill**. New York: Twayne.
- Frey, Raymond G. 2005. "Utilitarianism." In **New Dictionary of the History of Ideas, Volume 6**, edited by Maryanne Cline Horowitz, 2401-2403. Detroit, MI: Charles Scribner's Sons.

Accessed March 9, 2020. <https://link.gale.com/apps/doc/CX3424300798/GVRL?u=thsto&sid=GVRL&xid=8f1f1fd5>.

- Fukuyama, Francis. 1992. **The End of History and the Last Man**. New York: The Free Press.
- Gadamer, Hans-Georg. 1976. **Philosophical Hermeneutics**. Translated and edited by David E. Linge. Berkeley: University of California Press.
- , 1988. **Truth and Method**. Translated and edited by Joel Weinsheimer, and Donald G. Marshall. New York: Continuum.
- Jones, H. S. 2008. "Philosophic Radicals." In **Oxford Dictionary of National Biography**. Oxford: Oxford University Press. Accessed April 14, 2020. <https://doi.org/10.1093/ref:odnb/95503>.
- Mill, John Stuart. 1977a. "Centralisation." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XIX: Essays on Politics and Society Part II**, edited by John M. Robson, 579-616. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977b. "Civilization." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XVIII: Essays on Politics and Society Part I**, edited by John M. Robson, 117-148. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977c. "Essay on Government." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XVIII: Essays on Politics and Society Part I**, edited by John M. Robson, 149-152. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977d. "Rationale of Representation." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XVIII: Essays on Politics and Society Part I**, edited by John M. Robson, 15-46. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977e. "Recent Writers on Reform." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XIX: Essays on Politics and Society Part II**, edited by John M. Robson, 341-370. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977f. "Reform of the Civil Service." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XVIII: Essays on Politics and Society Part I**, edited by John M. Robson, 205-212. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977g. "State of Society in America." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XVIII: Essays on Politics and Society Part I**, edited by John M. Robson, 91-116. Toronto: University of Toronto Press.

- , 1977h. "Thoughts on Parliamentary Reform." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XIX: Essays on Politics and Society Part II**, edited by John M. Robson, 311-340. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977i. "Tocqueville on Democracy in America, Vol. I." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XVIII: Essays on Politics and Society Part I**, edited by John M. Robson, 46-90. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977j. "Tocqueville on Democracy in America, Vol. II." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XVIII: Essays on Politics and Society Part I**, edited by John M. Robson, 153-204. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1977k. "Use and Abuse of Political Terms." In **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume XVIII: Essays on Politics and Society Part I**, edited by John M. Robson, 1-13. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1981. **The Collected Works of John Stuart Mill, Volume I: Autobiography and Literary Essays**, edited by John M. Robson, and Jack Stillinger. Toronto: University of Toronto Press.
- , 1991a. "Considerations on Representative Government." In **On Liberty and Other Essays**, edited and introduction by John Gray, 203-467. Oxford: Oxford University Press.
- , 1991b. "On Liberty." In **On Liberty and Other Essays**, edited and introduction by John Gray, 1-128. Oxford: Oxford University Press.
- , 1991c. "Utilitarianism." In **On Liberty and Other Essays**, edited by John Gray, 129-201. Oxford: Oxford University Press.
- Miller, Dale E. 2010. **J.S. Mill: Moral, Social and Political Thought**. Cambridge, MA: Polity Press.
- Plamenatz, John. 1963. **Man and Society: A Critical Examination of Some Important Social and Political Theories from Machiavelli to Marx**. London: Longmans.
- Rosen, Frederick. 2011. "From Jeremy Bentham's Radical Philosophy to J. S. Mill's Philosophic Radicalism." In **The Cambridge History of Nineteenth-Century Political Thought**, edited by Gareth Stedman Jones and Gregory Claeys, 257-294. Cambridge: Cambridge University Press. Accessed April 14, 2020. <https://doi.org/10.1017/CHOL.9780521430562.010>.
- Ryan, Alan. 1974. **J.S. Mill**. London: Routledge & Kegan Paul.
- Sills, David L. 1968. "Utilitarianism." In **International Encyclopedia of the Social Sciences, Volume 16**, edited by David L. Sills, 224-236. New York, NY: Macmillan. Accessed March

5, 2020. <https://link.gale.com/apps/doc/CX3045001293/GVRL?u=thstou&sid=GVRL&xid=04feadda>.

Skorupski, John. 1998. **The Cambridge Companion to Mill**. Cambridge: Cambridge University Press.

Smart, John Jamieson Carswell. 2006. "Utilitarianism." In **Encyclopedia of Philosophy, Volume 9**, edited by Donald M. Borchert, 603-611. Detroit, MI: Macmillan Reference USA. Accessed March 1, 2020. <https://link.gale.com/apps/doc/CX3446802063/GVRL?u=thstou&sid=GVRL&xid=f1dbb96f>.

Smith, George H. 2008. "Philosophic Radicals." Washington, DC: Cato Institute. Accessed April 14, 2020. <https://www.libertarianism.org/topics/philosophic-radicals>.